

קידושין יח

עניין: שם ישראל קודם מתן תורה

רמב"ן סוף פרשת אמור

והצרפתיים³³² אומרים כי טעם הגרות מפני שהיה קודם מתן תורה, והיה משפטו לילך אחר הזכר, ממה שאמרו (יבמות עח): "באומות הלך אחר הזכר", וכאשר נולד זה לא מלו אותו כי מצרי היה בדינו³³³, אבל כשגדל נתגייר לדעתו ונמול. ואין דעתי כך, כי מעת שבא אברהם³³⁴ בכרית³³⁵ היו ישראל³³⁶ ובגוים לא יתחשבו³³⁷, וכמו שאמר בעשו³³⁸ (קידושין יח). "ודילמא ישראל מומר שאני". וק"ו הדבר, אם לאחר מתן תורה שהכותי הבא על בת אברהם מחייבי לאוין הוא ואין לו בה קידושין היא מקוה טהרה³³⁹ לאומות להכשיר את ולדה להיות כמותה, לא כל שכן קודם התורה שתהא מטהרת ולדה להיות כמותה לחייבו במילה כזרעו של אברהם ויהיה מכלל בני ישראל³⁴⁰:

הגרי"ז הלוי על בראשית פרק טז פסוק ה

מקשים העולם, איך קיים אברהם אבינו שבת עד שלא ניתנה, והלא ה' לו דין ב"נ, ומבו' בסנהדרין נ"ח ע"ב דב"נ ששבת חייב מיתה, ונראה דהנה הרמב"ם בפ"י ממלכים ה"ט כ' עכו"ם ששבת אפי' ביום מימות החול אם עשאהו לעצמו כמו שבת חייב מיתה, כללו של דבר אין מניחין אותן לחדש דת ולעשות מצוות לעצמן מדעתן, אלא יעמוד בתורתו ולא יוסיף ולא יגרע, הרי דעיקר האיסור של גוי ששבת הוא שמחדש דת, ומצוה מלבדו, והנה נחזי אנן אם לאבות היה עליהן שם ישראל, ודבר זה מבואר מכמה מקומות שהי' להם שם ישראל מהא דאי' בקידושין י"ז ע"ב דעשו הוה לו דין ישראל מומר, וכן מהא דהרג משה את המצרי משום דסוטר לועז של ישראל חייב מיתה, וכן ממה שמצינו בכ"מ שהי' שייך דין גירות קודם מתן תורה להיות שם ישראל (עי' סוטה דף י'. ודף י"ב, וע"ז ל"ו, ויבמות ק'). ובע"כ שהי' על זרע אברהם שם ישראל, (עי' בזה בספרו של מרן ז"ל עה"ת פר' בא שהביא לכל הני ראיות דשייך גירות קודם מ"ת), ומוכח מכ"ז דבחפצא היה עליהם שם ישראל, אלא שלא היו עדין מצווים על המצוות, ודין ישראל התחיל מאברהם כמבואר ברמב"ן עה"ת פר' אמור (כ"ד י') בפסו' ויצא בן אשה ישראלית וכו'. ולפי"ז נראה דכיון שבחפצא כבר היה עליהם שם ישראל. הרי שפיר הם שייכים לקיום מצוות התורה, אע"פ שלא היו מצווים, ולכך אין בשמירתם את השבת משום חידוש דת ואין הם אלא כמי שאינם מצווים ועושים דשפיר איכא קיום מצוה, ואינו בכלל חידוש דת שכ' הרמב"ם:

פרשת דרכים דרוש ראשון

ממדבר קדמות אשא עיני בחקירה אחת עמדו עליה המפרשים ז"ל מערכה מול מערכה, אם קודם מתן תורה מאחר שנימול אברהם וקיים כל המצוות ואפילו ערובי תבשילין כמ"ש רז"ל³, אם יצאו מכלל בני נח לגמרי ואפילו להקל או לא.⁴

שוב ראיתי שדבר זה הוא מחלוקת קדום בין אבות העולם, הובא ברמב"ן ז"ל פרשת אמור²⁶ בענין מגדף דכתיב ביה בתוך בני

הרי מבואר שדעת חכמי צרפת הוא כדעת הרא"ם ז"ל שקודם מתן תורה לא יצאו מכלל בני נח להקל ולפיכך הוצרך להתגייר משום דקיימא לן באומות הלך אחר הזכר, אך הרמב"ן אזיל לשיטת הר"ש יפה שהאבות יצאו מכלל בני נח אף להקל. ולדעתי הראיה שהביא הרמב"ן ממ"ש²⁹ גבי עשו ודילמא ישראל מומר שאני הוא ראיה חותכת, וכן נראה דיש להכריח ממ"ש פרק המוכר פירות דף ק. תנא הלך בה לארכה ולרחבה קנה, דכתיב³¹ קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה, ע"כ. ואין ספק שמדין חזקה נגעו בה, והרמב"ם בפ"א מהלכות מכירה³² ובפ"א מהלכות זכיה ומתנה³³ כתב שאין העכו"ם קונה בחזקה,³⁴ ואם אמרת דלא יצאו מכלל בני נח איך קנה אברהם בחזקה.³⁵

רבי צדוק הכהן

מחשבות חרוץ אות יט

גריס, עד מתן תורה שנכנסו לבית בחילה וטבילה והרלאת דמים ונקראו בשם ישראל, אבל במזרים אף שיאלו מכלל או"ם מי"ת לכלל ישראל לא באו רק נחשבו כמו הגרים, וכאברהם אבינו עליו השלום קודם שזכה לשם אורחתי: